

AR

Die onzekerheid valt de voorspelers niet kwalijk te nemen, vindt Jacobs. „Het is bijna onmogelijk het effect van een pandemie op de economie te voorspellen. Hoe ontwikkelt het virus zich? Hoe reageren huishoudens, bedrijven en de overheid? Dat zijn allemaal onzekerheden.” En dat terwijl door die onzekerheid juist meer behoefte is aan richting. „Zelfs in een zware storm is het beter met een kompas te varen dan zonder”, zegt Jacobs. „Ook al word je door de storm vaak uit koers geblazen.”

Sandra Phlippen, hoofdconoom bij ABN Amro, wijst daar ook op. „Er is behoefte aan duidelijkheid over welke kant het opgaat. Wij werken niet met een model, maar maken scenario's van wat er zou kunnen gebeuren. Wat is het effect van een lockdown bijvoorbeeld, of de tweede golf besmettingen? Je beredeneert wat daar de economische gevolgen van zijn. Daar discussieer je met elkaar over. Dat leidt tot meer begrip van de situatie. En meer begrip leidt tot betere voorspellingen.”

Phlippen benadrukt dat we de verwachtingen dat de economie zoveel procent gaat krimpen of de huizenprijzen zoveel procent gaan dalen niet te belangrijk moeten maken. „Het gaat erom dat we de richting aangeven waarin de economie zich ontwikkelt.”

Maar de voorspellingen zijn zeker niet alleen leuke intellectuele oefening voor economen. „Onze inzichten delen we met onze klanten. Dat zijn ook de raad

van bestuur en de raad van commissarissen van de bank.” Voor de bank is het bijvoorbeeld belangrijk om te kunnen inschatten welke sectoren het hardst worden geraakt. Dan kan de bank bepalen hoe groot de kans is dat leningen aan bedrijven niet worden terugbetaald en of de bank extra geld opzij moet zetten voor die verwachte verliezen.

Ook voor bedrijven en huishoudens is die informatie van belang, zegt Elwin de Groot. „Er is gewoon vraag naar voorspellingen. Er is geen keus om het niet te doen. Klanten willen inzicht in

De markt dwingt je om ongezouten uitspraken te doen over de groei

– Elwin de Groot, rabobank

de ontwikkelingen om goede beslissingen te kunnen nemen.”

En dat gaat met horten en stoten. „De markt dwingt je om ongezouten uitspraken te doen over de groei. Als er veel onzekerheid is, loop je het risico dat je de plank flink mislaat. Maar kijk naar de Europese Centrale Bank (ECB). Toen Christine Lagarde haar eerste persconferentie hield als bankpresident had de ECB zijn groei-raming nog helemaal niet aangepast. Terwijl duidelijk was dat die nergens meer op sloeg.”

Zonneschijn voorspellen als het onweer al is losgebarsten is inderdaad niet goed voor de geloofwaardigheid, maar al te drastische veranderingen roepen ook weinig vertrouwen op. Toch zijn aanpassingen juist een teken van kracht, zegt Phlippen. „Naarmate de kennis toeneemt kunnen we betere voorspellingen doen. Bijvoorbeeld over de tegenstelling tussen economie en gezondheid.”

Sneller herstel

De discussie of een lockdown zo veel economische schade toebrengt, dat het middel erger is dan de kwaal woedt al een tijdje. ABN Amro deed onderzoek en zag dat de angst voor het virus mensen al kopschuw maakt en tot minder consumptie leidt. Dus strenge maatregelen zijn op de korte termijn nadelig, maar zorgen op de wat langere termijn voor een sneller herstel.

Phlippen vindt dat de discussie nu te veel over voorspellingen op de korte termijn gaat. „Wij kijken vooral naar trends. Een bank is een mammoettanker die maar langzaam van koers verandert. Daarom is het van belang naar ontwikkelingen op de lange termijn te kijken.”

Bas Jacobs denkt dat we moeten leren leven met grote onzekerheden. „Het is ondoenlijk voor het CPB en andere voorspellers om hun modellen aan zeldzame pandemieën aan te passen.” De Groot ziet dat positiever. „We hebben het nu beter in de vingers gekre-

gen. Elke crisis is anders, daar moeten we van leren.”

▲ In supermarkten wordt nog wel volop gepind. FOTO RICARDO SMIT

Lockdown terug te zien in pintransacties: we geven meteen minder uit

Consumenten besteden aanzienlijk minder sinds de nieuwe gedeeltelijke lockdown. Afgelopen week werd er 5 procent minder uitgegeven dan de week daarvoor.

Peet Vogels
Amsterdam

Dat blijkt uit een overzicht van de pintransacties door het ING Economisch Bureau. ING is de bank met de meeste particuliere rekeninghouders en heeft het beste zicht op de consumentenbestedingen.

Uit het overzicht komt een vertrouwd beeld naar voren: supermarkten, tuincentra en bouwmarkten zien de klandizie toenemen, terwijl horeca, vrije tijd en cultuur en recreatie klappen krijgen. „We blijven geld uitgeven aan de dingen dicht bij huis die we belangrijk vinden”, zegt Marten van Garderen, econoom bij het Economisch Bureau van ING.

Ook het openbaar vervoer kreeg veel minder klanten te verwerken.

Overigens valt de teruggang bij de horeca nog mee in vergelijking met de eerste lockdown in maart. Restaurants zijn nu veel sneller overgestapt op het verzorgen van afhaalmaaltijden en thuisbezorging. Zo houden ze toch een deel van hun omzet vast.

Mensen gaan minder vaak naar de winkel en bestellen meer online. „Afgelopen week lagen de online aankopen 25 procent hoger dan normaal”, zegt Van Garderen. „Het is deels een verschuiving van de winkel naar online, maar de groei van online compenseert het verlies aan omzet in de fysieke winkels niet.”

ING wijst erop dat de cijfers mogelijk vertekend zijn. Afgelopen week was het herfstvakantie en dan zijn normaal veel Nederlanders in het buitenland. Nu is er meer geld in Nederland besteed. Als dat effect wordt meegenomen, is de teruggang nog groter.

‘Kwart Nederlanders kiest duurzaamheid boven portemonnee’

Uit onderzoek van prijsvergelijker Pricewise blijkt dat 47 procent van de Nederlanders niet bereid is bij hun vaste lasten voor de duurzame optie te kiezen als deze duurder is dan de niet-duurzame optie.

Economieredactie
Rotterdam

Een kwart van de Nederlanders is wel bereid iets meer uit te geven voor verduurzaming van hun vaste lasten. Vooral de jongste generatie geeft vaker dan de 30-plussers aan extra te willen betalen voor verzekeringen, energie en mobiel abonnement, als dit de natuur en het klimaat ten goede komt. De meerderheid van de groep die bereid is meer te betalen voor duurzaamheid wil hier maximaal 360 euro per jaar – 30 euro per maand – extra voor uittrekken. Groene energie is tot nu toe de

populairste verduurzaming.

Volgens Hans de Kok, directeur van Pricewise, zijn duurzame vaste lasten niet per definitie duurder. „Soms kost een groen energiecontract of een verzekering waarbij de verzekeraar investeert in duurzaamheid evenveel of zelfs minder dan een grijs energiecontract of een verzekering bij een verzekeraar met traditionele investeringen. Dat is natuurlijk dubbel winst. Goed oriënteren op de markt is belangrijk bij verduurzaming van vaste lasten.”

Bij 18- tot 30-jarigen en hoge inkomensgroepen leeft de verduurzaming van vaste lasten het meest. Zij zeggen – in vergelijking tot 30-plussers en lage inkomensgroepen – vaker ja op de vraag of zij bereid zijn meer te betalen voor duurzaamheid. Ruim een kwart van de Nederlanders (26 procent) staat er neutraal in.